COMUNICAREA POLITICĂ ÎN ERA POST-ADEVĂRULUI: MASS-MEDIA, EMOȚII ȘI MANIPULAREA OPINIEI PUBLICE

POLITICAL COMMUNICATION IN THE POST-TRUTH ERA: MASS MEDIA, EMOTIONS, AND THE MANIPULATION OF PUBLIC OPINION

CZU: 659.3/.4:32 **https://doi.org/10.59295/spd2025s.19**

Tímea VALJENTOVÁ
ORCID: 0009-0003-2947-3979
E-mail: timea.valjentova@tnuni.sk
Universitatea Alexander Dubček din Trenčín, Slovakia

Summary. *In the post-truth era, mass media plays a crucial role in shaping public opinion through the use of emotions and manipulative techniques in political communication. This paper analyzes how political rhetoric and media practices work together to undermine objective facts and promote subjective beliefs, thereby influencing the public's perception of reality. The aim of the study is to highlight the dynamics between mass media, emotions, and manipulation strategies in the digital age, as well as to explore the impact of these phenomena on the quality of democratic debate.*

Keywords: *post-truth, political communication, mass media, manipulation, public opinion.*

INTRODUCERE

Comunicarea politică este fundamentul proceselor democratice, deoarece modelează opinia publică și influențează deciziile cetățenilor. În ultimii ani, aceasta a trecut prin schimbări semnificative, legate de fenomenul numit post-adevăr. Acest termen desemnează situația în care emoțiile și convingerile personale prevalează asupra faptelor obiective. Termenul post-adevăr a fost desemnat cuvântul anului 2016 de către Dicționarul Oxford și reflectă schimbările profunde sociale și mediatice în modul de recepție a informațiilor politice. În această perioadă, mass-media joacă un rol esențial în difuzarea știrilor, adesea încărcate emoțional și manipulator. Aceasta conduce la polarizarea societății și scade calitatea dezbaterii publice. Spațiul digital permite, de asemenea, răspândirea rapidă a dezinformărilor care influențează opiniile alegătorilor. Scopul acestei lucrări este de a analiza aceste schimbări în comunicarea politică, concentrându-se pe rolul mass-mediei, emoțiilor și strategiilor manipulative în contextul post-adevărului. De asemenea, lucrarea evidențiază provocările pe care aceste fenomene le ridică pentru democrație și societate. Înțelegerea acestor procese este esențială pentru dezvoltarea unei practici media responsabile și consolidarea încrederii publice.

MATERIAL ȘI METODĂ

Lucrarea se bazează pe o analiză sistematică a surselor secundare, care includ articole științifice, publicații de carte și materiale media relevante despre comunicarea politică și fenomenul post-adevăr. Metoda constă în revizuirea și sinteza cunoștințelor disponibile, cu accent pe interpretarea și analiza critică a informațiilor deja publicate.

1. MANIPULAREA EMOȚIONALĂ ȘI STRATEGIILE LINGVISTICE ÎN COMUNICAREA POLITICĂ

Comunicarea politică s-a transformat astăzi semnificativ, de la simpla transmitere a faptelor la un instrument al puterii care modelează percepția și comportamentul cetățenilor. În contextul erei post-adevăr, faptele obiective încetează să mai fie fundamentul principal al dezbaterii, fiind înlocuite de apeluri emoționale precum frica, furia sau speranța. Aceste sentimente, împreună cu strategiile lingvistice sofisticate, cum ar fi selecția selectivă a cuvintelor, utilizarea metaforelor și încadrările (framing), servesc la convingerea publicului în favoarea intereselor subiectelor comunicante. Odată cu apariția mass-mediei digitale și a rețelelor sociale, dinamica difuzării informațiilor s-a schimbat semnificativ. Mass-media tradițională nu mai deține controlul exclusiv, ceea ce conduce la crearea unor bule informaționale, polarizarea societății și slăbirea discursului public comun. Acest fenomen complică funcționarea eficientă a proceselor democratice și creează spațiu pentru tendințe populiste și autoritare, care utilizează strategii post-adevăr pentru consolidarea puterii. Potrivit lui McNair (2017), este esențial să se dezvolte alfabetizarea media și gândirea critică a publicului, pentru a putea recunoaște practicile manipulative și a susține o dezbatere publică rațională și calificată, esențială pentru menținerea principiilor democratice [1].

2. FENOMENUL POST-AVERII ȘI IMPORTANȚA SA ÎN COMUNICAREA POLITICĂ

Post-adevărul desemnează situația în care faptele obiective încetează să mai fie decisive în formarea opiniei publice, fiind înlocuite de apeluri emoționale și convingeri personale. Acest termen, desemnat cuvântul anului 2016 de către Dicționarul Oxford, a căpătat o importanță deosebită mai ales în timpul evenimentelor precum Brexitul sau alegerile prezidențiale din SUA. Post-adevărul este consecința schimbărilor sociale care modifică percepția noastră asupra adevărului și duc la estomparea granițelor dintre adevăr și minciună, adesea prin eufemisme și comunicare indirectă. Globalizarea și expansiunea internetului au adus o cantitate mare de informații neverificabile, ceea ce crește neîncrederea și incertitudinea în rândul publicului. Acest fenomen reflectă schimbări sociale mai largi, cum ar fi relativismul valorilor, scăderea legăturilor comunitare și creșterea narcisismului în mediul online. Rezultatul este o deteriorare a încrederii și o stare de disonanță cognitivă, în care oamenii preferă mai des intuiția și convingerile personale în detrimentul faptelor verificate [2].

Fenomenul post-adevăr în comunicarea politică schimbă modul în care societatea percepe adevărul și faptele. Dezinformarea și propaganda se răspândesc rapid, mai ales prin intermediul rețelelor sociale, care facilitează crearea unor bule informaționale unde oamenii primesc doar opinii care le confirmă convingerile. Aceasta conduce la polarizare și la deteriorarea dezbaterii publice. Încrederea în instituțiile și procesele democratice este slăbită, deoarece teoriile conspiraționiste și retorica populistă stârnesc îndoieli privind legitimitatea acestora. Adevărul încetează să mai fie fundamentul comunicării politice, punând în pericol valorile democratice. Cu toate acestea, oamenii continuă să creadă într-o realitate obiectivă, chiar dacă adesea nu o acceptă atunci când este în contradicție cu opiniile lor. Comunicarea politică se caracterizează, de asemenea, prin răspândirea unor afirmații al căror adevăr nu contează și care servesc la manipularea opiniei publice. Acest fenomen apare și din cauza așteptărilor ca cetățenii să aibă o opinie despre subiecte complexe despre care adesea nu au suficiente cunoștințe. Rezultatul este o divizare profundă a societății și dificultatea de a ajunge la consens. Prin urmare, post-adevărul schimbă fundamental dialogul politic, care nu mai este bazat doar pe fapte, ci tot mai mult pe convingeri emoționale și identitare. Această schimbare reprezintă o provocare serioasă pentru democrație, unde comunicarea adevărată este esențială pentru funcționarea sănătoasă a acesteia [3].

3. CRIZA POST-AVERII: MINCIUNA POLITICĂ ȘI PIERDEREA REALITĂȚII OBIECTIVE ÎN DISCURSUL PUBLIC ACTUAL

Minciuna politică și criza post-adevărului reprezintă astăzi o provocare gravă pentru societatea democratică. Discul public pierde adesea încrederea în faptele obiective, deoarece apelurile emoționale și convingerile subiective prevalează asupra informațiilor verificabile. Adevărul devine un obstacol în politică, fiind prea rigid pentru a se adapta intereselor puterii. Strategiile politice utilizează adesea mijloace lingvistice care manipulează percepția publică și susțin interese specifice chiar și în detrimentul negării faptelor. Faptele sunt vulnerabile deoarece autoritatea lor depinde de recunoașterea comună și de discuția deschisă. Dacă aceste condiții nu sunt îndeplinite, faptele încetează să mai fie un punct de referință comun, ceea ce duce la dezorientare și polarizare socială. Minciuna politică nu este excepțională, ci face parte din limbajul politic, care operează adesea la limita dintre adevăr și utilitate. În cazuri extreme, de exemplu în regimuri totalitare, minciuna devine un instrument pentru ștergerea completă a realității și crearea unei lumi artificiale. Această situație slăbește libertatea acțiunii politice, care necesită contact cu realitatea verificabilă. Pentru a rezolva criza post-adevărului este necesar să se consolideze cultura memoriei, să se susțină mass-media independente și să se dezvolte gândirea critică a publicului, pentru a putea rezista manipulării și a se angaja activ în procesele democratice [4].

4. PROVOCĂRI ȘI SOLUȚII ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA RĂSPÂNDIRII ȘTIRILOR FALSE ÎN ERA DIGITALĂ

Știrile false, cunoscute drept „fake news", reprezintă în prezent o problemă serioasă, deoarece răspândesc intenționat informații neadevărate cu scopul de a influența opinia publică sau de a provoca daune. Acest fenomen s-a extins semnificativ mai ales după anul 2016 și afectează nu doar politica, ci și viața de zi cu zi a oamenilor. Știrile false se răspândesc adesea prin rețelele sociale, unde pot fi distribuite neintenționat chiar de utilizatori sau jurnaliști care nu au suficient timp pentru verificarea faptelor. Pe lângă mesajele clasice textuale, apar tot mai frecvent și așa-numitele videoclipuri „deep fake" și înregistrări audio care pot imita convingător persoane reale, creând impresia că acestea au spus sau au făcut ceva ce, în realitate, nu au făcut niciodată. Astfel de conținuturi pot provoca daune serioase atât indivizilor, cât și societății. Răspândirii știrilor false îi sunt favorabile și algoritmii rețelelor sociale, care afișează utilizatorilor în special conținut care corespunde opiniilor lor. Astfel, oamenii văd adesea doar ceea ce doresc să vadă, ceea ce reduce capacitatea lor de a gândi critic și de a-și confrunta convingerile. O soluție poate fi combinația educației în domeniul alfabetizării media și a inovațiilor tehnologice. Una dintre tehnologiile promițătoare este blockchain, care permite stocarea informațiilor într-un mod transparent și greu de falsificat. Prin mecanisme speciale poate verifica autenticitatea știrii și credibilitatea sursei sale. Deși este o tehnologie complexă, experții cred că poate contribui semnificativ la limitarea răspândirii informațiilor false [5].

5. REZULTATE ȘI DISCUȚIE

În redactarea acestei lucrări am realizat pe deplin că epoca post-adevărului nu este doar un fenomen legat de politică sau mass-media ca domenii separate. Din contră, reprezintă o schimbare fundamentală în modul în care societatea percepe, procesează și transmite informațiile. Și, mai important, o schimbare în modul în care înțelegem adevărul. Pe parcursul realizării acestei lucrări ne-am pus întrebări care ating esența discursului public contemporan: Cine decide ce este adevăr? Când o informație devine manipulare? Și cum poate individul să se orienteze în acest haos informațional?

Din punctul nostru de vedere, post-adevărul nu este doar despre minciuni sau lipsa faptelor, ci despre relativitate, despre înlocuirea cunoașterii verificabile cu emoții, convingeri și identitate. În discursul public de astăzi, se acordă tot mai puțină atenție adevărului afirmațiilor, iar mai mult cine le-a rostit și ce interese reprezintă. Comunicarea politică se concentrează din ce în ce mai mult pe provocarea emoțiilor, nu pe oferirea de soluții. În campanii nu se lucrează cu argumente, ci cu narațiuni. Nu contează dacă afirmația este adevărată, ci dacă „funcționează", dacă rezonează cu emoția și confirmă apartenența la un anumit grup. Adevărul devine secundar. Acest trend este însă foarte periculos. Societatea are nevoie de un minim acord asupra realității. Fără o bază comună de fapte, dialogul democratic devine imposibil. Dacă fiecare grup trăiește într-o bulă proprie, unde există „adevăruri" diferite, nu putem construi consens, nu putem lua de-

cizii privind problemele publice sau rezolva conflicte. Are loc o fragmentare a societății care pierde limbajul comun. În acest context, politica devine un joc al identităților și al influenței, nu administrarea treburilor publice. Totuși, nu vrem să cădem în pesimism. Post-adevărul nu este un destin inevitabil. Este un fenomen cu care trebuie să ne confruntăm și pe care îl putem depăși. Cum? În primul rând, trebuie să recunoaștem că fiecare dintre noi, ca cetățean, cititor, spectator sau utilizator de rețele sociale, este parte atât a problemei, cât și a soluției. Primul pas fundamental este dezvoltarea gândirii critice, capacitatea de a pune întrebări, de a verifica sursele, de a face diferența între fapt și opinie, de a ieși din zona de confort și de a accepta că perspectiva noastră asupra lumii nu este întotdeauna corectă. De asemenea, considerăm esențial să dezvoltăm alfabetizarea media și informațională, nu doar în școli, ci și în contextul societal larg. În era algoritmilor care ne aleg ce să vedem, trebuie să înțelegem și de ce ni se afișează anumite conținuturi. Trebuie să înțelegem cum funcționează mecanismele rețelelor sociale, cum se creează „viralitatea", cum conținutul emoțional se răspândește mai rapid decât faptele verificate și cum aceste procese sunt deseori exploatate. O altă provocare este responsabilitatea etică a mass-mediei. Pentru a recâștiga încrederea publicului, mass-media trebuie să reia rolul de gardian al democrației, nu doar să producă conținut pentru click-uri. Obiectivitatea, echilibrul și transparența nu pot fi concepte depășite, ci trebuie să fie fundamentale. La fel de importantă este implicarea civică. Post-adevărul alimentează apatia, când nimic nu mai este sigur și orice poate fi „doar o opinie", oamenii se retrag. Este necesar să susținem o cultură a dialogului și a respectului. Trebuie să învățăm să vorbim din nou cu oameni, nu doar despre subiecte, cu scopul de a câștiga dezbaterea, ci pentru a înțelege. În final, dorim să subliniem și dimensiunea psihologică a post-adevărului – faptul că adevărul doare și confruntarea cu realitatea este adesea inconfortabilă. De aceea preferăm să credem minciuni confortabile decât adevăruri deranjante. Dar tocmai aici constă dificultatea democrației – în curajul de a accepta adevărul și de a discuta deschis despre el. Această lucrare ne-a arătat că post-adevărul nu este doar o problemă a „celorlalți" – politicieni, mass-media sau troli pe internet. Este un fenomen care ne dezvăluie vulnerabilitățile, dorința noastră pentru răspunsuri simple și fragilitatea față de manipulare. Dar ne oferă și o oportunitate. O oportunitate de a regândi modul în care comunicăm, gândim și construim o societate bazată pe încredere. Această schimbare nu începe prin lege sau reglementări, ci în fiecare dintre noi.

CONCLUZII

În era post-adevărului, comunicarea politică se transformă într-un instrument al emoțiilor, simbolurilor și polarizării. Faptele obiective trec în plan secundar, iar discursul se bazează tot mai mult pe convingeri subiective și narative identitare. Mass-media, în special cea digitală, amplifică această dinamica, lucrând cu atenția, viteza și reacția emoțională ca principale instrumente de comunicare. Această evoluție are consecințe esențiale pentru funcționarea societății democratice. Se pierde baza comună pentru dezbatere, încrederea se erodează și din spațiul public dispare capacitatea de a purta un di-

alog obiectiv, argumentat. Politica se mută tot mai mult de la rezolvarea problemelor la construirea imaginii, de la conținut la formă. Totuși, din această situație nu rezultă doar scepticism, ci și o provocare. Dacă vrem să facem față efectelor negative ale post-adevărului, trebuie să consolidăm capacitatea societății de a gândi critic, de a distinge între fapte și impresii și să punem accent pe transparență și credibilitate în comunicare. Cheia este revenirea la valori precum adevărul, respectul și deschiderea. Comunicarea politică nu trebuie să fie o luptă despre cine convinge prin emoția mai puternică, ci un spațiu în care perspective diferite se întâlnesc în efortul de a ajunge la înțelegere și soluții comune. Post-adevărul nu înseamnă că adevărul a încetat să existe. Înseamnă doar că trebuie să luptăm pentru el mai conștient, mai consecvent și, mai ales, mai responsabil, fiecare dintre noi, în comunicarea zilnică, în mass-media și în viața publică.

REFERINȚE:

1. McNAIR, Brian. *An introduction to political communication.* 6th ed. Routledge, 2017. ISBN 9780415739429. 266 s.
2. MODREANU, S. *The Post-Truth Era?* EDITORIAL. HSS, 2017, VI(3). https://doi.org/10.1515/hssr-2017-0021
3. HANNON, M. *The Politics of Post-Truth.* Critical Review, 2023, 35(1–2), s. 40–62. https://doi.org/10.1080/08913811.2023.2194109
4. SEPCZYŃSKA, Dorota. *Post-Truth from the Perspective of Hannah Arendt's Political Theory.* Filozofia, 2019, roč. 74, č. 3, s. 209–222. ISSN 0046-385X. DOI: https://doi.org/10.31577/filozofia.2019.74.3.4
5. QAYYUM, A., QADIR, J., JANJUA, M. U., & SHER, F. *Using Blockchain to Rein in the New Post-Truth World and Check the Spread of Fake News.* IT Professional, 2019, 21(4), s. 16–24. doi:10.1109/mitp.2019.2910503.